

Consultatiereactie Landelijke Doelen Natura 2000

Graag reageren wij op de voorgenomen landelijke doelen Natura 2000. Het is positief dat de herijking van de landelijke Natura 2000-doelen plaatsvindt. Een actuele en wetenschappelijk onderbouwde bijstelling is nodig om effectief natuurherstel te kunnen realiseren.

Als algemene introductie verwijzen wij u naar onderstaande samenvatting van Naturalis Biodiversity Center, statusrapport Nederlandse biodiversiteit 2025:

“De Nederlandse biodiversiteit staat er slecht voor. Soorten verdwijnen uit ons landelijk gebied, en de wettelijk beschermde soorten gaan voornamelijk achteruit. De overeengekomen natuurdoelen voor soorten, habitats en waterkwaliteit raken verder uit zicht, mede door de aanhoudende druk van stikstof, matige waterkwaliteit en gebrek aan ruimte.

De slechte staat van biodiversiteit heeft directe gevolgen voor de Nederlandse samenleving. De voorziening van schoon drinkwater en gezond voedsel staat onder druk. Daarnaast ondermijnen we ons eigen fysieke en mentale welzijn (denk aan schone lucht en het kunnen recreëren in de natuur). Biodiversiteit is geen luxe, maar de absolute basis voor een leefbaar Nederland, nu en in de toekomst.

Er zijn lichtpuntjes. Grote zoogdieren als de bever otter en wolf gaan vooruit, evenals de zeearend. Maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren, zorgen voor enig herstel van de flora en fauna in zoet water. Maar na een lange periode van sterke achteruitgang betekenen deze kleine verbeteringen niet dat het met de biodiversiteit in Nederland wel goed komt. In vergelijking met andere Europese landen bungelt Nederland onderaan als het gaat om het halen van de doelen voor de Kaderrichtlijn Water en is koploper als het gaat om het aantal verdwenen en bedreigde soorten.

Het bestaande beleid legt een basis voor een biodiverse toekomst, maar de sleutel naar de oplossing ligt in het naleven van gemaakte afspraken. Om effectief te sturen op verbetering van de biodiversiteit, is gedegen kennis en begrip van onze biodiversiteit cruciaal.

Dat begint bij de basis: de Nederlandse soorten. Het grootste deel daarvan wordt niet gemonitord, simpelweg omdat ze te klein zijn om te zien, of omdat er geen tellersgroepen voor zijn. Het goede nieuws is dat er steeds meer methoden zijn om deze biodiversiteit te meten en monitoren, zoals door AI ondersteunde beeld- en geluidherkenning en DNA-analyses. Deze technieken brengen schimmels en bacteriën in de bodem, het fytoplankton en zoöplankton in de zee en de rondvliegende insectensoorten in beeld. Daarmee krijgt deze 'zwijgende meerderheid' een stem.”

Helaas schieten de voorgestelde conceptdoelen nog tekort om het gewenste doel - natuurherstel in Nederland daadwerkelijk te bereiken, wij lichten dat hieronder nader toe.

1. Ontbrekende doelen voor soorten

Voor meerdere soorten zijn nog geen landelijke doelen geformuleerd. Dit betreft onder andere beschermde soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten die inmiddels duurzaam in Nederland voorkomen maar waar nog geen gebieden zijn aangewezen, zoals de kraanvogel, zeearend en middelste bonte specht. Tevens ontbreken de doelen voor stadsvogels en boerenlandvogels, omdat die zich voornamelijk buiten Natura 2000 begeven. Ook voor deze soorten zijn er herstelverplichtingen. Wij verzoeken u de ontbrekende landelijke doelen voor bijlage IV-soorten, recent gevestigde soorten en voor stadsvogels en boerenlandvogels nog vast te stellen en waar dat logisch is mee te nemen bij de definitieve

vaststelling van de landelijke Natura 2000-doelen.

2. Te lage doelen voor soorten en habitattypen

Voor een aanzienlijk deel van de soorten en habitattypen zijn doelen vastgesteld die lager liggen dan de wetenschappelijk geadviseerde waarden. Vaak is gekozen voor het midden van een bandbreedte, terwijl het hanteren van de bovengrens juist wenselijk is om voldoende ecologische zekerheid in te bouwen. Zeker als herstelmaatregelen lokaal niet haalbaar blijken, is het van belang om elders ruimte te hebben via hogere landelijke doelen. Wij verzoeken u de landelijke doelen aan te scherpen door de bovengrens van de wetenschappelijke bandbreedtes als uitgangspunt te nemen, om zo meer ecologische zekerheid en flexibiliteit te creëren.

3. Onvoldoende onzekerheidsmarge

Het hanteren van het strikt noodzakelijke als doel, zonder marge voor onzekerheden in uitvoering en ecologische condities, maakt dat het niet halen van een doel automatisch leidt tot het niet behalen van de gunstige staat van instandhouding. Daarmee is het juridisch en ecologisch kwetsbaar beleid. Door doelen iets hoger te stellen dan het strikt noodzakelijke wordt ruimte gecreëerd voor tegenvallers én flexibiliteit bij gebiedsgerichte afwegingen. Wij verzoeken u om in de definitieve vaststelling van de doelen structureel een ecologische onzekerheidsmarge in te bouwen, zodat het beleid juridisch robuuster en ecologisch effectiever wordt.

4. Onvoldoende aansluiting op de Natuurherstelverordening (NHV)

In de NHV is vastgelegd dat herstelmaatregelen uiterlijk in 2050 genomen moeten zijn voor nagenoeg de volledige benodigde referentieoppervlakte. Bij uitzondering kan er uitgeweken worden naar een percentage tussen de 90 en 100%. In de voorgestelde doelen wordt echter in meerdere gevallen onder de 90% van deze oppervlakte gebleven, zonder ecologische motivering. Dit is niet in lijn met de verordening en ondermijnt de juridische houdbaarheid van het nationale herstelplan. Wij verzoeken u de voorgestelde doelen in lijn te brengen met de verplichtingen uit de NHV, door minimaal de volledige benodigde referentieoppervlakte als uitgangspunt te hanteren.

Wij vragen om meer transparantie in de onderbouwing van keuzes die afwijken van wetenschappelijke adviezen, een gedegen onderbouwing voorkomt juridische problemen op een later moment en draagt bij aan maatschappelijk draagvlak.

Wij danken u voor de mogelijkheid tot inspraak en hopen dat bovenstaande aandachtspunten worden meegenomen bij het vaststellen van de definitieve landelijke doelen.

Als overheid heeft u tot taak de burgers te beschermen en te dienen. Denk ook aan de toekomstige generaties en heb het lef passende maatregelen te nemen. Dat lukte in het verleden met de bedreiging van de ozonlaag, de verzuring van de bossen door zwavel uit brandstoffen en fosfaat uit wasmiddelen in het water.

Wij wensen u dan ook naast lef veel wijsheid toe.